

ปัญหาการตีความอาวุธอัตโนมัติที่ใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วย
การค้าอาวุธและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

Interpretative Problems of an Autonomous Weapons System under
the Arms Trade Treaty and International Humanitarian Law

อิทธิพร กันทะอุโมงค์ Ittiporn Kantaumong*
จตุรนต์ ธีระวัฒน์ Jaturon Thirawat**

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันอาวุธอัตโนมัติที่ใช้ระบบของปัญญาประดิษฐ์ถูกนำไปใช้ทั่วโลกและเพื่อไม่ให้อาวุธดังกล่าวตกอยู่ในมือของผู้ที่ไม่ประสงค์ดีที่จะทำให้เกิดปัญหาต่อความมั่นคงในทางระหว่างประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำสนธิสัญญานิวออร์กว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มาพิจารณาในกรณีที่มีการซื้อขายอาวุธ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติใดที่ควบคุมการใช้อาวุธดังกล่าวอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำวิธีการตีความสนธิสัญญาแบบวิวัฒนาการมาปรับใช้โดยการตีความตามเจตนารมณ์ของรัฐภาคี บนพื้นฐานของวิธีการตีความสนธิสัญญาตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 นอกจากนี้ในกรณีการขัดกันทางอาวุธในทางระหว่างประเทศ สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธอาจมีข้อจำกัดหรือไม่ครอบคลุม กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจึงถูกนำมาใช้ในการพิจารณาในกรณีดังกล่าว

ทั้งนี้ผู้เขียนได้เสนอแนวทางในการควบคุมอาวุธอัตโนมัติที่ใช้ระบบของปัญญาประดิษฐ์ โดยอาวุธดังกล่าวควรถูกห้ามมิให้นำมาโจมตีฝ่ายตรงข้ามในสถานการณ์การขัดกันทางอาวุธโดยสิ้นเชิง หรือควรมีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการสร้างปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมอาวุธอัตโนมัติซึ่งสามารถบังคับใช้กับรัฐทั้งหลายได้ภายใต้สนธิสัญญานิวออร์กว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ใช้อาวุธในปัจจุบัน และรองรับกฎเกณฑ์เหล่านี้ทั้งในกรณีที่เป็นภาคีฝ่ายสนธิสัญญา รวมถึงกรณีต้องการที่จะเข้าเป็นภาคีในอนาคตอีกด้วย

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

คำสำคัญ: อาวุธอัตโนมัติที่ควบคุมโดยระบบปัญญาประดิษฐ์, สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ, กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

Abstract

Currently, lethal autonomous weapon (LAW) systems are used internationally. Incorrect deployment would threaten national peace and international security. The New York Arms Trade Treaty (ATT) of 2013 requires adaptation to address the case of buying or selling LAW systems against written rules. No provisions in ATT explicitly governed the use of such weapons in writing. It is therefore imperative to adopt an evolutionary approach to treaty interpretation to discern the intent of the State Parties according to the Vienna Convention on the Law of Treaties (1969). In cases of armed conflict in international affairs, arms trafficking treaties may be limited or uncomprehensive. Therefore, international humanitarian law is used in such cases.

These findings suggest that to control LAW system use, such weapons should be prohibited from being employed against opponents in situations of armed conflict, or clear guidelines should be outlined for creating artificial intelligence control of automatic weapons which could be enforced on states under The New York Arms Trade Treaty (ATT) of 2013 and international humanitarian law to cohere with current use in weapon-related events and these rules must be supported by the present and future parties to relevant treaties.

Keywords: Lethal Autonomous Weapon (LAW) Systems, Arms Trade Treaty, International Humanitarian Law

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่จำลองความฉลาดของมนุษย์ โดยการพัฒนาาระบบอัจฉริยะที่มีความสามารถในการรับรู้ เรียนรู้ ใช้เหตุผล

และตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พิจารณาทางเลือกต่าง ๆ และผลลัพธ์ของทางเลือกนั้น ๆ ที่เป็นไปได้ทั้งหมด ภายใต้สภาวะแวดล้อมหรือเงื่อนไขที่กำหนดตั้งแต่ช่วง ค.ศ. 2010 เป็นต้นมา มีการริเริ่มการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการสู้รบ โดยเฉพาะการนำมาใช้ในการควบคุมอาวุธมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อาศัยระบบการบังคับควบคุมทางไกลผ่านดาวเทียมสามารถสร้างความเสียหายอย่างมาก เช่น ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2020 มีการใช้โดรน KARGU-2 ของประเทศตุรกี ในการโจมตีมนุษย์โดยใช้ระบบอัตโนมัติระหว่างกองทัพรัฐบาลลิเบียและกลุ่มทหารที่แยกตัวออกมา โดรนดังกล่าวเป็นระบบอัตโนมัติที่สามารถยิงระเบิดเพื่อทำลายเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ไม่ต้องมีมนุษย์มาควบคุมการทำงาน ซึ่งระบบถูกตั้งค่าโปรแกรมให้โจมตีเป้าหมายได้โดยไม่ต้องเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างผู้ควบคุมและตัวอุปกรณ์โดรน จึงทำให้โดรนสามารถค้นหาเป้าหมายได้อย่างอิสระ

อย่างไรก็ตาม กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและการใช้อาวุธ โดยเฉพาะการซื้อขายและการใช้อาวุธในการสู้รบ ถูกร่าง จัดทำ หรือพัฒนาในช่วงก่อนที่มีการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมระบบการทำงานอาวุธ เช่น อนุสัญญานิวยอร์กว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 (The Arms Trade Treaty : ATT) ซึ่งอนุสัญญานิวยอร์กว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มีพัฒนาการอย่างยาวนาน ตั้งแต่พัฒนามาจากอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าที่เป็นอาวุธในตลาดซื้อขาย ซึ่งจัดทำโดยองค์การสันนิบาตชาติ (League of Nations) โดยมีข้อสังเกตว่ากระบวนการจัดทำอนุสัญญาดังกล่าว เริ่มต้นการเจรจาเมื่อค.ศ. 2007 สิ้นสุดการยกร่างอนุสัญญาเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 2013 (Peter Woolcott, 2014, p. 3) จะเห็นว่า 3 ปีก่อนที่การยกร่างอนุสัญญานิวยอร์กว่าด้วยการค้าอาวุธฯ จะเสร็จสิ้นเป็นช่วงที่การใช้ปัญญาประดิษฐ์ควบคุมการทำงานของอาวุธเริ่มมีความซับซ้อนขึ้น หลักเกณฑ์ในอนุสัญญานิวยอร์กว่าด้วยการค้าอาวุธฯ ขณะนั้นจึงอาจยังไม่ตกผลึกสำหรับการปรับใช้กับการควบคุมการซื้อขายอาวุธที่ควบคุมโดยปัญญาประดิษฐ์แต่อย่างใด

นอกจากนี้ หลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law) ปรากฏในอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. 1899 (The Hague Convention for Pacific Settlement of Disputes) และอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ. 1864 (Geneva Conventions) เน้นที่กฎเกณฑ์สำหรับปฏิบัติการทางทหารโดยเฉพาะเพื่อกำหนดหน้าที่สำหรับพลรบและสิทธิ ตลอดจนความคุ้มครองสำหรับผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมในสงคราม โดยเฉพาะพลเรือนและผู้ที่ไม่อยู่ในสภาพที่จะทำการสู้รบได้อีก เช่น ผู้บาดเจ็บและนักโทษสงคราม อีกทั้งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศมีบริบทที่มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างแนวคิดที่ขัดแย้งกันสองประการ คือ ความจำเป็นทางทหารกับข้อพิจารณาทางมนุษยธรรม (จตุรนต์ ธีระวัฒน์, 2550: 20) เป็นต้น

การใช้ระบบอาวุธอัตโนมัติจึงมีความสำคัญที่อาจก่อความยากลำบากในการควบคุมการใช้งานและการซื้อขายอาวุธ โดยปัญหาดังกล่าวจะเกิดขึ้นในกรอบการทำงานของระบบอาวุธอัตโนมัติและกึ่งอัตโนมัติทั้งหมด ปัจจุบันอนุสัญญาเนือวอร์กว่าด้วยการค้าอาวุธฯ และหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนั้น มีความโบราณ ล้าหลัง ไม่ครอบคลุมและไม่สอดคล้องกับปัญหาประติษฐานในสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การไม่มีระบบอาวุธอัตโนมัติที่ทำงานได้อย่างสมบูรณ์ และความสามารถในการรับผิดชอบต่อการก่ออาชญากรรมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเมื่ออาวุธปัญหาประติษฐานถูกนำไปซื้อขายเพื่อใช้ในทางที่ผิดกฎหมาย

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาถึงข้อเท็จจริงอันเป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาประติษฐาน โดยเน้นศึกษาเฉพาะในประเด็นของระบบปัญหาประติษฐานที่ควบคุมอาวุธอัตโนมัติ เพื่อให้เห็นถึงสภาพปัญหาของการใช้อาวุธดังกล่าวและปัญหาของผลกระทบอันเกิดจากการใช้อาวุธชนิดนี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในประเด็นที่เกี่ยวกับการควบคุม การใช้อาวุธ โดยศึกษาและวิเคราะห์ประกอบกับข้อเท็จจริงและปัญหาที่เกิดจากการใช้ระบบปัญหาประติษฐานที่ควบคุมอาวุธอัตโนมัติ ว่าการใช้อาวุธดังกล่าวเป็นไปตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศหรือไม่ และมีข้อจำกัดในการควบคุมอาวุธดังกล่าวอย่างไร

2.3 เพื่อศึกษาข้อจำกัดและเสนอแนะแนวทางหรือเสนอกฎเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องข้อจำกัดของสนธิสัญญาเนือวอร์กว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่ใช้ในการควบคุมอาวุธอัตโนมัติที่ใช้ระบบของปัญหาประติษฐาน

3. ขอบเขตและวิธีการศึกษา

บทความฉบับนี้ใช้การศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเป็นการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากตำราทางวิชาการ หนังสือ บทความ ตำบทยุทธศาสตร์ เอกสารงานวิจัย วารสารวิชาการ หนังสือพิมพ์และเอกสารการค้นคว้าข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ข้อมูลด้านสถิติ รายการสัมมนาและวิทยานิพนธ์ประกอบกัน โดยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เป็นผลกระทบจากการใช้ระบบปัญหาประติษฐานที่ควบคุมอาวุธอัตโนมัติ รวมถึงศึกษาวิเคราะห์และการตีความระบบปัญหาประติษฐานที่ควบคุมอาวุธอัตโนมัติภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทางปฏิบัติของนานาประเทศ องค์การระหว่างประเทศและองค์กรพัฒนาเอกชนในระดับระหว่างประเทศ

ในประเด็นของระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมอาวุธอัตโนมัติในภาวะปลอดภัยสงครามและในภาวะสงครามหรือการขัดกันทางอาวุธ

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 เพื่อให้ทราบถึงสถานะทางกฎหมายเพื่อใช้ในการควบคุมระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมอาวุธอัตโนมัติ

4.2 เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมายสนธิสัญญานิวออร์กว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เพื่อจำกัดความรุนแรงเกี่ยวกับการใช้อาวุธอัตโนมัติที่ใช้ระบบของปัญญาประดิษฐ์

4.3 เพื่อเสนอแนะและควบคุมอาวุธอัตโนมัติที่ใช้ระบบของปัญญาประดิษฐ์ เพื่อก่อให้เกิดแนวทางในการควบคุม และแนวทางในการจำกัดความรุนแรงของระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมอาวุธอัตโนมัติที่ใช้ระบบของปัญญาประดิษฐ์ที่อาจมีการพัฒนาขึ้นต่อไปในอนาคต

ส่วนที่ 1

ปัญหาการตีความระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมอาวุธอัตโนมัติภายใต้สนธิสัญญานิวออร์กว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 โดยวิธีการตีความตามหลักทั่วไปของการตีความสนธิสัญญา

ปัญหาการควบคุมอาวุธที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ พิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานของปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้ทราบถึงแนวโน้มของสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาของปัญญาประดิษฐ์ที่นำมาใช้เป็นอาวุธ ซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อชีวิตของมนุษย์ จึงต้องพิจารณาโดยการตีความภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ตามหลักทั่วไปของการตีความสนธิสัญญา ซึ่งระบบอาวุธอัตโนมัติ (Autonomous Weapons Systems) คือ ระบบที่ควบคุมอาวุธเมื่อเปิดใช้งานแล้ว จะเลือกและโจมตีเป้าหมายโดยปราศจากการควบคุมของมนุษย์ ระบบดังกล่าวทำงานโดยใช้เซนเซอร์ (sensor) ตรวจจับสภาพแวดล้อม และส่งข้อมูลที่เซนเซอร์ตรวจจับได้ไปยังระบบคอมพิวเตอร์ที่ทำหน้าที่ประมวลผล จากนั้นคอมพิวเตอร์จะออกคำสั่งว่าจะโจมตีเป้าหมายที่ถูกเลือกหรือไม่ อีกทั้งคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) ให้ความหมายของ ระบบหุ่นยนต์ติดอาวุธอัตโนมัติ คือ ระบบอาวุธใด ๆ ก็ตามที่ทำงานได้อย่างอิสระเป็นสำคัญ ระบบสามารถเลือก (เช่น ค้นหา ตรวจจับ แยกแยะ ติดตาม หรือตรวจสอบได้) และ โจมตี (เช่น การใช้กำลัง การต่อต้าน ความเสียหายหรือการทำลาย) เป้าหมายได้โดยปราศจากการแทรกแซงของมนุษย์ (Jarna Petman, LL.D., 2017, p.16-17) กล่าวคือ ได้นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่จำลองความฉลาดของมนุษย์ มาปรับใช้กับอาวุธดังกล่าว

ซึ่งจะเห็นได้ว่าอนุสัญญาเนียวอร์กว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 (The Arms Trade Treaty : ATT) หรืออนุสัญญาเนียวอร์กว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างมาตรการและปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการค้าอาวุธตามแบบในประชาคมโลก ป้องกันและลดจำนวนการค้าขายอาวุธตามแบบอย่างผิดกฎหมายและป้องกันการใช้อาวุธในรูปแบบอื่น ๆ โดยมุ่งหวังให้เกิดสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงขึ้นในภูมิภาค รวมทั้งลดสาเหตุการทุกข์ทรมานของมนุษย์ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้อาวุธดังกล่าว ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ สร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบระหว่างประเทศภาคีในการค้าขายอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างความเชื่อมั่นระหว่างประเทศภาคีด้วยกัน ซึ่งอนุสัญญาเนียวอร์กว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 (ปัสตรา ปุตุรงค์, 2559: 36) แบ่งอาวุธตามแบบออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่ รถถัง (Battle Tanks) ยานรบหุ้มเกราะ (Armored Combat Vehicles) ปืนใหญ่ (Large-Caliber Artillery Systems) อากาศยานขับไล่ (Combat Aircraft) เฮลิคอปเตอร์โจมตี (Attack Helicopters) เรือรบ (Warships) ขีปนาวุธและฐานยิงขีปนาวุธ (Missiles and Missile Launchers) และอาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา (Small Arms and Light Weapons) จึงเห็นได้ว่า สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธก็มีได้บัญญัติปัญหาประติษฐ์และหุ่นยนต์ติดอาวุธอัตโนมัติ แม้ได้มีการนำเทคโนโลยีดังกล่าวเข้ามาใช้ด้านการทหารสนับสนุนการรบเช่นเดียวกับอาวุธก็ตาม อีกทั้งการกำหนดนิยามของอาวุธภายใต้อนุสัญญาการค้าขายอาวุธ ก็มีได้กล่าวถึงอาวุธที่ควบคุมด้วยปัญหาประติษฐ์ไว้อย่างแน่ชัดเฉพาะเจาะจงเช่นกัน อย่างไรก็ตาม อนุสัญญาการค้าขายอาวุธได้กำหนดให้รัฐนำบทบัญญัติไปปรับใช้ในบริบทที่กว้างและครอบคลุมอาวุธตามแบบทุกชนิดและทุกประเภทเช่นกัน

สำหรับความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ ปรากฏอยู่ในข้อ 1 (จตุรงค์ ภิระวัฒน์, 2563: 14) ของสนธิสัญญาดังกล่าว ซึ่งมีสาระสำคัญว่า วัตถุประสงค์ของสนธิสัญญานี้เพื่อกำหนดมาตรฐานสากลที่มีความเป็นมาตรฐานสูงสุดสำหรับการควบคุมหรือปรับปรุงกฎระเบียบของการค้าอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เจตนารมณ์ของสนธิสัญญาดังกล่าวต้องการควบคุมการค้าอาวุธที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผ่านการกำหนดมาตรการสากลและปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการค้า การโอนย้าย การขนย้าย และการถ่ายลำอาวุธตามแบบในประชาคมโลก ป้องกันและลดจำนวนการค้าขายอาวุธตามแบบอย่างผิดกฎหมายและป้องกันการใช้อาวุธในรูปแบบอื่น ๆ โดยมุ่งหวังให้เกิดสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงขึ้นในภูมิภาค รวมทั้งลดสาเหตุการทุกข์ทรมานของมนุษย์ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้อาวุธดังกล่าว ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ สร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบระหว่างประเทศภาคีในการค้าขายอาวุธตามแบบระหว่างประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างความเชื่อมั่นระหว่างประเทศภาคีด้วยกัน เพราะฉะนั้น หากตีความโดยหลักสุจริตประกอบด้วย จะเห็นว่า สนธิสัญญาดังกล่าวมุ่งที่จะควบคุมอาวุธตามแบบ อันได้แก่ อาวุธ

หนัก อาวุธขนาดเล็ก และอาวุธเบา เท่านั้น ไม่ได้รวมถึงระบบปัญญาประดิษฐ์ซึ่งเป็นระบบอาวุธที่ได้จากการเขียนโปรแกรม (Software) เพื่อควบคุมและสั่งการการทำงานของอาวุธตามแบบในการเลือกเป้าหมายและการโจมตี

เมื่อตีความโดยอาศัยข้อ 31 วรรค 1 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยการตีความสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ซึ่งเป็นหลักการตีความขั้นพื้นฐาน โดยต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์แห่งสนธิสัญญา พบว่า ระบบปัญญาประดิษฐ์ยังไม่เข้าข่ายคำว่า “อาวุธ” ตามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์หรือข้อเท็จจริงที่แตกต่างไปจากขณะจัดทำสนธิสัญญา จึงเกิดวิธีการตีความสนธิสัญญาแบบวิวัฒนาการขึ้น เพื่อให้สนธิสัญญายังคงใช้บังคับต่อไป และยังคงเจตนารมณ์ของสนธิสัญญาไว้ แม้สถานการณ์หรือข้อเท็จจริงได้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักสุจริตในการตีความ เพราะรัฐภาคีไม่สามารถใช้สถานการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นยกอ้างเพื่อไม่ปฏิบัติตามสนธิสัญญาได้

ส่วนที่ 2

ปัญหาการตีความอาวุธอัตโนมัติที่ใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ภายใต้สนธิสัญญานิวออร์กว่าด้วยการค้าอาวุธ ค.ศ. 2013 โดยใช้วิธีการตีความสนธิสัญญาแบบวิวัฒนาการ

หากพิจารณาแล้วว่าการตีความในหลักการตีความสนธิสัญญาตามตัวบทหรือตามตัวอักษรตามหลักทั่วไปของการตีความสนธิสัญญานั้น ไม่สามารถครอบคลุมถึงปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมอาวุธ จะพิจารณาการตีความแบบวิวัฒนาการ นำมาใช้ในการตีความปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมอาวุธภายใต้บริบทของสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ จากการวิเคราะห์และพิจารณาจากตัวอย่างคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการตีความแบบวิวัฒนาการซึ่งเป็นที่ยอมรับในทางระหว่างประเทศ

เมื่อตีความโดยอาศัยข้อ 31 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยการตีความสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ซึ่งเป็นหลักการตีความขั้นพื้นฐานไปแล้วนั้น คือ สนธิสัญญานั้นให้ตีความโดยสุจริตตามความหมายธรรมดาแห่งถ้อยคำในสนธิสัญญาตามบริบท และโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่หมายรวมทั้งความมุ่งหมาย รวมทั้งความมุ่งประสงค์แห่งสนธิสัญญา (นพนิธิ สุริยะ, 2559: 106) ประกอบกับ มาตรา 32 แห่งอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ซึ่งการตีความอาจต้องใช้ปัจจัยเสริมเพิ่มเติมจากงานชั้นเตรียมการสนธิสัญญาและจากพฤติการณ์แวดล้อมการทำสนธิสัญญา เพื่อยืนยันความหมายที่ได้จากการใช้บังคับ มาตรา 31 หรือเพื่อกำหนดความหมายเมื่อกำหนดความหมายในการตีความตามมาตรา 31 ในกรณีที่เกิดความหมายคลุมเครือหรือไม่ชัดเจน หรือนำไปสู่ผลซึ่งปรากฏแน่ชัดว่าตันทุรัน (Absurd) หรือไม่มีเหตุผล วิธีการเสริมในการตีความสนธิสัญญา จำต้องพิจารณาจากขั้นตอนเตรียมการสนธิสัญญาและจากพฤติการณ์แวดล้อมการทำสนธิสัญญา

อย่างไรก็ตาม การตีความดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับบริบทของเนื้อหาและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย เนื่องจากหากสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ข้อความในสนธิสัญญาอาจไม่ครอบคลุมถึงบริบทนั้นได้เท่าทันยุคสมัย ความหมายของคำย่ออาจเปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของสนธิสัญญาจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการตีความสนธิสัญญาแบบวิวัฒนาการมาปรับใช้กับการตีความสนธิสัญญา

การตีความสนธิสัญญาแบบวิวัฒนาการ เป็นรูปแบบหนึ่งของการตีความสนธิสัญญา ขึ้นอยู่กับเจตนาของภาคีในสนธิสัญญา ซึ่งเจตนาของภาคี หรือข้อบทใด ๆ ในสนธิสัญญาดังกล่าวสามารถพัฒนาความหมายได้ตามกาลเวลา โดยคำนึงถึงเปลี่ยนแปลงในข้อเท็จจริงหรือสถานการณ์ทางกฎหมาย หรือเป็นหลักที่อนุญาตให้สนธิสัญญาทั้งฉบับพิจารณาให้มีการพัฒนาเรื่องการตีความของข้อความที่ได้ตกลงกันไว้ในสนธิสัญญาบนฐานของเจตนาของภาคีในสนธิสัญญาดั้งเดิม โดยอาศัยพัฒนาการทางกฎหมายระหว่างประเทศ ในเบื้องต้นคำว่า วิวัฒนาการ ในความหมายของการตีความสนธิสัญญา คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อให้สนธิสัญญามีประสิทธิภาพ และเหมาะสมในแต่ละยุคสมัย เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาภายใต้เจตนาของภาคีในสนธิสัญญา ทั้งนี้ต้องตีความที่ภาคีในสนธิสัญญาเห็นชอบโดยพิจารณาเป็นกรณีอย่างมีข้อจำกัด (ธนภัทร ชาตินันทร, 2557: 45)

เมื่อพิจารณา “ระบบอาวุธอัตโนมัติ” จากแนวทางปฏิบัติในทางระหว่างประเทศในประเด็นวิธีการตีความสนธิสัญญาแบบวิวัฒนาการนั้น คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทและองค์การอุทธรณ์ขององค์การการค้าโลก ได้ชี้ให้เห็นถึงวิธีการตีความสนธิสัญญาแบบวิวัฒนาการ โดยนำมาปรับใช้กับหลักสุจริตว่า การระงับข้อพิพาทต้องทำโดยสุจริตภายใต้พันธกรณีขององค์การการค้าโลกตามหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา คำว่า “อาวุธ” นั้นคือ ยุทโธปกรณ์ที่หลากหลายไม่จำกัดเฉพาะเจาะจง เช่น ยานรบหุ้มเกราะ เฮลิคอปเตอร์ต่อสู้ เครื่องบินรบ เรือรบ อาวุธขนาดเล็กและอาวุธเบา ทุ่นระเบิด กระสุนคลัสเตอร์ บอมบ์ และปืนใหญ่ ซึ่งเป็นอาวุธธรรมดาและอาวุธยุทธโปกรณ์ที่พบมากที่สุดในโลก และการทำสงครามในอดีตนั้นอาวุธเหล่านี้ถือว่ามีก่อให้เกิดความขัดแย้งกันมากที่สุด วิธีการตีความสนธิสัญญาแบบวิวัฒนาการดังกล่าว เมื่อนำมาตีความในกรณีนี้เจตนารมณ์ของรัฐภาคี หรือข้อบทใด ๆ ในสนธิสัญญาสามารถพัฒนาในความหมายได้ตามกาลเวลา โดยยังคงอยู่บนพื้นฐานของวิธีการตีความสนธิสัญญาตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 เมื่อพิจารณาการที่นำปัญหาประดิษฐ์มาเป็นส่วนหนึ่งของอาวุธ หรือระบบอาวุธอัตโนมัติ ไม่ว่าจะเป็นตัวกลไกหรือตัวระบบ มาเป็นส่วนหนึ่งของอาวุธ ทั้งในรูปแบบของอาวุธอัตโนมัติ หรือกึ่งอัตโนมัติก็ตาม เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐภาคีในการเข้าร่วมอนุสัญญาค้าขายอาวุธ เพื่อเป็นการสร้างมาตรการและปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการค้าอาวุธตามแบบในประชาคมโลก ป้องกันและลด

การค้าขายอาวูร์ตามแบบอย่างผิดกฎหมาย และป้องกันการใช้อาวูร์ในรูปแบบอื่น ๆ โดยมุ่งหวังให้เกิดสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงขึ้นในภูมิภาค อีกทั้งตามข้อ 4 ของอนุสัญญาค้าขายอาวูร์ในการเป็นส่วนควบหรือชิ้นส่วนของอาวูร์ สามารถนำไปใช้ร่วมกับอาวูร์ที่ถูกควบคุมตั้งที่ได้กล่าวมาด้วย กล่าวคือครอบคลุมอาวูร์ตามแบบทุกประเภทและเปิดโอกาสให้รัฐภาคีพิจารณาและตีความได้โดยอยู่ในกรอบของอนุสัญญาค้าขายอาวูร์

ส่วนที่ 3

การปรับใช้กฎเกณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อพลเรือนของหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศกับการโจมตีโดยอาวูร์อัตโนมัติที่ควบคุมด้วยระบบปัญญาประดิษฐ์

ปัญหาในระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมอาวูร์อัตโนมัติในสถานะสงครามหรือการขัดกันทางอาวูร์ โดยอธิบายถึงกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เนื่องจากส่วนที่ 2 และ 3 ได้พิจารณาในประเด็นการค้าอาวูร์ แต่ในกรณีเกิดการขัดกันทางอาวูร์ การตีความและการพิจารณาระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมอาวูร์อัตโนมัติ จำต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ในการใช้กับรัฐคู่สงครามอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งในส่วนที่ 3 พิจารณาจากการตีความระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมอาวูร์อัตโนมัติ ภายใต้หลักการเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อพลเรือน กล่าวคือหลักการห้ามปฏิบัติต่อพลเรือนและผู้ที่ไม่อยู่ในฐานะจะทำการสู้รบอย่างไรมนุษยธรรม หลักการโจมตีโดยไม่เลือกเป้าหมายและหลักการใช้ความระมัดระวังก่อนการสู้รบ

สำหรับนิยามของการโจมตี ได้ถูกกำหนดไว้ในข้อ 49 ในพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ฉบับที่ 1 ซึ่งมีใจความสำคัญว่า เป็นการกระทำที่รุนแรงต่อฝ่ายตรงข้ามในการสู้รบ ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจมีลักษณะเป็นเชิงรุกหรือเชิงรับ กล่าวคือการโจมตีมี 2 ลักษณะ คือ เชิงรุกซึ่งมุ่งสร้างความเสียหายต่ออีกฝ่ายหนึ่งก่อน หรือเชิงรับ ซึ่งเป็นการสร้างความเสียหายต่ออีกฝ่ายหนึ่งเช่นกันแต่เป็นการป้องกันการโจมตีของฝ่ายนั้น เพราะฉะนั้น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการโจมตีโดยอาวูร์อัตโนมัติที่ควบคุมโดยปัญญาประดิษฐ์ หากโดรนและอาวูร์ยิงขีปนาวุธซึ่งก็คือหนึ่งในอาวูร์อัตโนมัติหรือกึ่งอัตโนมัติที่ถูกควบคุมโดยปัญญาประดิษฐ์ ได้เกิดความผิดพลาดในการไม่สามารถจำแนกระหว่าง พลรบ และพลเรือน ออกจากกันอย่างชัดเจน ก่อให้เกิดความรุนแรงและเกิดความเสียหายต่อสิ่งที่ไม่ใช่เป้าหมายทางทหารที่เกิดขึ้นจากผลของการโจมตีนั้น การกระทำดังกล่าวรัฐจึงควรระงับและจำกัดการใช้อาวูร์เหล่านี้ในการขัดกันทางอาวูร์ เนื่องจากการโจมตีของรัฐคู่สงครามขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ อีกทั้งกฎเกณฑ์พื้นฐานในการโจมตี กล่าวคือการแยกพลเรือนออกจากพลรบ และแยกทรัพย์สินของพลเรือนไม่ให้เกิดเป็นเป้าหมายทางทหาร และหลักการโจมตีโดยไม่เลือกปฏิบัติ และการใช้อาวูร์อัตโนมัติทั้งโดรนหรือขีปนาวุธติดตามดังกล่าวอาจจะมีปัญหาที่ตัวระบบการทำงานหรือโค้ดคำสั่ง เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมอาวุธอัตโนมัติมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความแม่นยำในการโจมตีมากขึ้น ซึ่งช่วยจำกัดความเสียหาย เช่น ลดความผิดพลาดในการโจมตีผิดพลาดเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ตัวระบบปัญญาประดิษฐ์ไม่สามารถวิเคราะห์หรือแยกแยะตามกฎเกณฑ์ของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศได้ ระบบดังกล่าวปฏิบัติตามคำสั่งของผู้สั่งการเท่านั้น ดังนั้นการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทั้งหลายของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ทั้งการแยกแยะระหว่างพลรบกับพลเรือน การแยกทรัพย์สินของพลเรือนไม่ตกเป็นเป้าหมายทางการทหาร และการโจมตีอย่างได้สัดส่วน ต้องพิจารณาเป้าหมายการโจมตี อาวุธที่ใช้ เทคนิคการโจมตี และผลความเสียหายที่เกิดกับพลเรือน เป็นหน้าที่ของผู้สั่งการในการใช้เทคโนโลยีอื่น ๆ ประกอบการพิจารณา อย่างไรก็ตาม ในกรณีของการใช้อาวุธอัตโนมัติที่ปราศจากการควบคุมโดยมนุษย์ยังคงมีปัญหา เพราะระบบควบคุมอาวุธดังกล่าวไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างมนุษย์ และในปัจจุบันยังไม่มีแนวทางเป็นรูปธรรมสำหรับการกำหนดวิธีการตั้งค่าหรือเงื่อนไขประการอื่น ๆ ในการนำอาวุธอัตโนมัติที่ปราศจากการควบคุมโดยมนุษย์มาใช้ในสถานการณ์การขัดกันทางทหารระหว่างประเทศ

ส่วนที่ 4

การปรับใช้กฎเกณฑ์ว่าด้วยการปฏิบัติต่อพลรบของหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศกับการโจมตีโดยอาวุธอัตโนมัติที่ควบคุมด้วยระบบปัญญาประดิษฐ์

พิจารณาจากการตีความระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ควบคุมอาวุธอัตโนมัติ ในหลักการเกี่ยวกับพฤติการณ์และปัจจัยในการสู้รบอย่างมีมนุษยธรรม โดยประโยชน์ทางด้านทหารจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายทางการทหาร กล่าวคือ หลักความได้สัดส่วนในการโจมตี หลักความจำเป็นทางการโจมตี และหลักการห้ามใช้อาวุธที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บหรือเจ็บปวดทุกข์ทรมานเกินความจำเป็น

กฎเกณฑ์การห้ามโจมตีโดยไม่ได้สัดส่วนนั้นเป็นกฎเกณฑ์ที่สืบเนื่องจากกรณีพลรบนั้นต้องใช้ความระมัดระวังในการสู้รบ แม้พลรบสามารถแยกแยะได้ระหว่างพลรบและพลเรือน แต่บางส่วนอาจใช้ชีวิตท่ามกลางสภาพแวดล้อมของสงครามและถูกเป็นเป้าหมายทางการทหารโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงการโจมตีของฝ่ายตรงข้ามได้ รวมถึงการที่พลรบโจมตีพลาดเป้าหมายไปถูกพลเรือนซึ่งความผิดพลาดดังกล่าวนี้สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ซึ่งการโจมตีโดยพลาดนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้ในทางกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ และถูกบัญญัติไว้ในกฎเกณฑ์ความได้สัดส่วนในการโจมตี (จตุรนต์ ภิระวัฒน์, 2550: 96-97) ซึ่งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้สรุปว่า “การคุกคามหรือการใช้อาวุธนิวเคลียร์มักจะขัดกับกฎเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้ในการสู้รบ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับหลักและกฎเกณฑ์ของกฎหมายมนุษยธรรม ประกอบกับคดี Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons ค.ศ. 1996 กล่าวถึงการห้ามทำให้เกิดอาการบาดเจ็บหรือเจ็บปวดทุกข์ทรมานเกินความจำเป็นต่อพลรบในหลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ การใช้

กำลังที่ได้สัดส่วนตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันตนเองนั้น ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่ใช้บังคับในการขัดกันด้วยอาวุธตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ กล่าวคือแม้จะเป็นเป้าหมายทางทหารแต่ก็ไม่สามารถโจมตีได้ หากความเสียหายที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อพลเรือน รวมถึงทรัพย์สินของพลเรือน ไม่ได้สัดส่วนเมื่อเทียบกับประโยชน์ทางทหารที่ได้รับ (จตุรนต์ ธีระวัฒน์, 2550: 97) ซึ่งกฎเกณฑ์การห้ามโจมตีโดยไม่ได้สัดส่วนนี้ ปรากฏอยู่ในข้อ 51 (5) ในพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1977 ฉบับที่ 1 มีสาระสำคัญว่า การโจมตีหากคาดการณ์ได้ว่าการโจมตีดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อพลเรือน ทำให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิตของพลเรือนก็ดี พลเรือนได้รับบาดเจ็บก็ดี หรือทรัพย์สินของพลเรือนได้รับความเสียหายจากการโจมตีดังกล่าวก็ดี เมื่อพิจารณาจากการเสียหายดังกล่าวรวมกันแล้วก่อให้เกิดความสูญเสียและความเสียหายมากกว่าความได้เปรียบทางการทหารโดยตรงตามที่ได้คาดการณ์ไว้ การโจมตีในรูปแบบดังกล่าวจึงถือว่าเป็นการโจมตีที่มีลักษณะไม่เลือกปฏิบัติ ในการตัดสินใจโจมตีใด ๆ ที่คาดการณ์ได้ว่าอาจจะทำให้เกิดความสูญเสียที่มากเกินไปเกินความจำเป็น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ในทางการทหารที่ได้รับ เห็นว่าก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมหาศาล ดังนั้น ด้วยสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงอย่างมหาศาลทั้งต่อพลเรือน และสภาพแวดล้อมได้รับความเสียหายเป็นวงกว้างจากการโจมตีในครั้งนี้ การกระทำดังกล่าวจึงขัดต่อข้อ 51 (5) ในพิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1977 ฉบับที่ 1 หลักการห้ามโจมตีโดยไม่ได้สัดส่วนภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ แม้ว่าจะเป็นฝ่ายที่โจมตีหรือรัฐที่ถูกโจมตีแล้วทำการโต้กลับ คู่พิพาทในสงครามจึงต้องห้ามใช้อาวุธชนิดดังกล่าวในการขัดกันทางอาวุธ

การโจมตีโดยอาวุธอิสระที่ใช้ระบบของปัญญาประดิษฐ์ต้องคำนึงถึงหลักความจำเป็นทางทหารและการสู้รบอย่างมีมนุษยธรรม ซึ่งเป็นเหตุผลในการโจมตีเป้าหมายทางการทหารซึ่งอาจมีส่วนที่ส่งผลกระทบต่อพลเรือนหรือทรัพย์สินของพลเรือน โดยการปฏิบัติการทางทหารจึงต้องคำนึงถึงสถานการณ์ทางทหารและความต้องการในการเอาชนะ การโจมตีดังกล่าวจึงคำนึงถึงหลักความจำเป็นทางทหารในการโจมตีภายใต้กฎหมายสงคราม ซึ่งการรบดังกล่าวนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาว่าถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือ การปฏิบัติการทางการโจมตีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางทหารเท่านั้นโดยไม่สร้างความเสียหายหรือไม่ทำให้เกิดการบาดเจ็บโดยไม่จำเป็นสำหรับการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการทหารนั้น

หลักความจำเป็นทางทหารปรากฏในข้อ 8 (3) ของอนุสัญญาเจนีวาฉบับที่ 1 ได้กล่าวถึงกรณีผู้แทนหรือผู้ได้รับมอบอำนาจของประเทศที่คุ้มครอง ไม่ว่าในกรณีใดจะกระทำการเกินหน้าที่ของตนตามอนุสัญญาฉบับนี้หาได้ไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นอันบังคับเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐซึ่งตนไปปฏิบัติหน้าที่ การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลเหล่านี้จะถูกจำกัดเป็น

กรณีพิเศษ และเป็นการชั่วคราวเมื่อมีความจำเป็นทางทหารเกิดขึ้นเท่านั้น และหลักการสู้รบอย่างมีมนุษยธรรม คืออีกหนึ่งกฎเกณฑ์สำคัญที่เมื่อพลรบต้องปฏิบัติตามการโจมตี การโจมตีดังกล่าวจะต้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางทหารเท่านั้นโดยไม่สร้างความเสียหายหรือไม่ทำให้เกิดการบาดเจ็บโดยไม่จำเป็นสำหรับการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการทหารอย่างมีมนุษยธรรม ซึ่งหลักการสู้รบอย่างมีมนุษยธรรมปรากฏอยู่ในข้อ 23 (g) ข้อบัญญัติกรุงเฮก ฉบับที่ 4 ค.ศ. 1907 ดังนั้น หากการโจมตีโดยอาวุธอิสระที่ใช้ระบบของปัญญาประดิษฐ์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง โดยโจมตีผิดพลาดไปยังบุคคลที่ไม่ใช่เป้าหมายทางทหาร หรือโจมตีพลรบที่ไม่สามารถทำการสู้รบได้แล้วนั้น เนื่องจากระบบดังกล่าวไม่สามารถคิดประมวลผลหรือคาดการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปได้เหมือนมนุษย์ แม้ว่าระบบของปัญญาประดิษฐ์ในอาวุธเหล่านี้จะมีเทคโนโลยีจะตรวจสอบ ตรวจสอบ และต่อต้านภัยคุกคามได้ดีเพียงใด ก็ไม่มีหลักฐานว่าเทคโนโลยีดังกล่าวสามารถให้เหตุผลที่ละเอียดอ่อนและยืดหยุ่น ซึ่งจำเป็นต่อการบังคับใช้ได้ การกระทำดังกล่าวจึงขัดต่อหลักความจำเป็นทางทหารและการสู้รบอย่างมีมนุษยธรรมภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ อาวุธอัตโนมัติที่ใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ดังกล่าวจึงต้องห้ามถูกนำมาใช้ในการขัดกันทางอาวุธภายใต้กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

จากบทบัญญัติของการสู้รบอย่างมีมนุษยธรรม ได้แก่ (1) พลรบไม่ทำการข่มขู่ว่าจะไม่ไว้ชีวิตแก่อีกฝ่ายที่แสดงเจตนาว่ายอมแพ้แล้วทั้งกับพลรบอีกฝ่ายหนึ่งหรือพลเรือนก็ตาม (2) การป้องกันศัตรูผู้ที่ไม่อยู่สถานะในการสู้รบได้ โดยให้ทำการจับตัวไว้และถ้าหากไม่สามารถจับตัวไว้ได้ก็ต้องการปล่อยตัวไป กรณีดังกล่าวได้ครอบคลุมถึง ผู้ที่ได้รับการบาดเจ็บ เจ็บป่วยหรือหวาดกลัว ซึ่งได้แสดงเจตนาโดยชัดแจ้งว่ายอมแพ้ สังเกตได้จากการโบกธงขาว การยกมือขึ้นและการวางอาวุธ รวมถึงผู้ที่หมดสติไม่สามารถทำการต่อต้านได้ รวมถึงฝ่ายตรงข้ามไม่สามารถทำการสู้รบได้โดยอีกฝ่ายนั้นทำข้อเสนอให้ยอมแพ้ และ (3) ต้องปกป้องผู้ที่ไม่อยู่ในฐานะที่จะทำการสู้รบได้ กล่าวคือพลรบห้ามจงใจทำให้บุคคลในข้อ (1) และ (2) ได้รับความบาดเจ็บ รวมถึงพลรบต้องไม่ถูกโจมตีขณะที่โดดจากเครื่องบิน เป็นต้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

เมื่อนำวิธีการตีความสนธิสัญญาแบบวิวัฒนาการมาปรับใช้ โดยการตีความในกรณีที่เกิดนารมณร์ของรัฐภาคี หรือข้อบทใด ๆ ในสนธิสัญญาสามารถพัฒนาในความหมายได้ตามกาลเวลา ซึ่งยังคงอยู่บนพื้นฐานของวิธีการตีความสนธิสัญญาตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 เมื่อพิจารณาการที่นำปัญญาประดิษฐ์มาเป็นส่วนหนึ่งของอาวุธ หรือระบบอาวุธอัตโนมัติ ไม่ว่าจะเป็นตัวกลไกหรือตัวระบบ มาเป็นส่วนหนึ่งของอาวุธ ทั้งในรูปแบบของอาวุธอัตโนมัติ

หรือกึ่งอัตโนมัติก็ตาม อีกทั้ง พิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐภาคีในการเข้าร่วมอนุสัญญาค้าขายอาวุธ ที่เป็นการสร้างมาตรการและปรับปรุงกฎระเบียบเกี่ยวกับการค้าอาวุธตามแบบในประชาคมโลก ป้องกันและลดการค้าขายอาวุธตามแบบอย่างผิดกฎหมาย และป้องกันการใช้อาวุธในรูปแบบอื่น ๆ โดยมุ่งหวังให้เกิดสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงขึ้นในภูมิภาค อีกทั้งตามข้อ 4 ของอนุสัญญาค้าขายอาวุธ กล่าวถึงในการที่เป็นส่วนควบหรือชิ้นส่วนของอาวุธ จะสามารถนำไปใช้ร่วมกับอาวุธที่ถูกควบคุม กล่าวคือครอบคลุมอาวุธตามแบบทุกประเภทและเปิดโอกาสให้รัฐภาคีพิจารณาและตีความได้โดยอยู่ในกรอบของอนุสัญญาค้าขายอาวุธ ดังนั้น อาวุธอัตโนมัติที่ควบคุมโดยระบบปัญญาประดิษฐ์ เพื่อนำมาใช้ในการสู้รบนั้น จึงถูกควบคุมภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ

อีกทั้งในกรณีเกิดการขัดกันทางอาวุธในทางระหว่างประเทศ สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ เป็นวิธีการโดยทั่ว ๆ ไปในการควบคุมการค้าขายอาวุธในสถานการณ์ปกติ แต่หากพฤติการณ์เปลี่ยนไป กรณีเกิดสภาวะสงครามหรือการขัดกันทางอาวุธ สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธอาจมีข้อจำกัดหรือไม่ครอบคลุมถึงอาวุธอัตโนมัติที่ควบคุมโดยระบบปัญญาประดิษฐ์ ดังนั้น กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจึงถูกนำมาพิจารณาในกรณีดังกล่าว

จากปัญหาข้างต้น อาวุธอัตโนมัติที่ควบคุมโดยระบบปัญญาประดิษฐ์ เมื่อทหารได้พัฒนาเทคโนโลยีดังกล่าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการรบ หากก่อให้เกิดปัญหาทางด้านปฏิบัติของอาวุธว่า ระบบปัญญาประดิษฐ์นั้นจะสามารถแยกแยะผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การสู้รบ และผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการสู้รบได้อย่างไร เนื่องจากกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศได้สร้างหลักการเพื่อให้การทำสงคราม สู้รบ เป็นไปอย่างมีมนุษยธรรม โดยการแบ่งแยกกลุ่มเป้าหมายของการโจมตี คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสู้รบ และผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการสู้รบ อาวุธอัตโนมัติที่ควบคุมโดยระบบปัญญาประดิษฐ์ จึงถูกควบคุมในกฎเกณฑ์ดังนี้ กฎเกณฑ์จำเป็นทางทหารและการสู้รบอย่างมีมนุษยธรรม กฎเกณฑ์การแยกแยะระหว่างพลเรือนกับพลเรือนและการแยกทรัพย์สินของพลเรือนไม่ให้ตกเป็นเป้าหมายทางทหาร กฎเกณฑ์การห้ามโจมตีโดยไม่เลือกปฏิบัติ กฎเกณฑ์การห้ามโจมตีโดยไม่ได้สัดส่วน และกฎเกณฑ์การใช้ความระมัดระวังในการโจมตี ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะด้านเทคนิค

อาวุธอัตโนมัติที่ควบคุมโดยระบบปัญญาประดิษฐ์นั้น เป็นระบบอาวุธที่สามารถคัดเลือกและปฏิบัติการต่อเป้าหมายได้โดยปราศจากการแทรกแซงของมนุษย์ โดยผู้ใช้อาวุธดังกล่าว เมื่อเริ่มใช้งานจะไม่ทราบว่ามีผู้ใด สิ่งใด หรือสถานที่ใดที่อาวุธมุ่งโจมตี และมีความแม่นยำหรือไม่เมื่อ

มีการโจมตีเกิดขึ้น ด้วยเหตุที่อาวุธถูกกระตุ้นให้เริ่มทำงานโดยเซ็นเซอร์และซอฟต์แวร์ที่ตรงกับสิ่งที่เซ็นเซอร์ได้ตรวจจับภาพลักษณะแวดล้อมของเป้าหมายนั้น ๆ จะเห็นว่าการใช้อาวุธดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ช่วยในการปฏิบัติในทางการทหารโดยใช้ระบบเซ็นเซอร์และซอฟต์แวร์ในการตรวจจับเพื่อก่อให้เกิดความแม่นยำและลดความผิดพลาดในการโจมตีในเป้าหมายทางการทหาร ลดความสูญเสียจากการโจมตีที่ผิดพลาดจากการควบคุมของมนุษย์เอง อีกทั้งยังเห็นได้ว่าระบบอาวุธปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้ในอาวุธอัตโนมัติเป็นแนวทางส่งเสริมและริเริ่มแนวคิดและเทคโนโลยีใหม่ก่อก่อให้เกิดประโยชน์เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของเทคโนโลยีและความตระหนักรู้เทคโนโลยีทางการสงครามในภารกิจในทางการทหารต่อไปในอนาคตเช่นกัน แต่หากการใช้อาวุธอัตโนมัติที่ควบคุมโดยระบบปัญญาประดิษฐ์ก่อก่อให้เกิดความเสียหาย เช่น อาวุธดังกล่าวเมื่อใช้งานแล้ว ไม่สามารถแยกแยะระหว่างพลรบกับพลเรือน หรือทรัพย์สินของพลเรือนออกจากเป้าหมายการโจมตีทางทหารนั้น ก่อก่อให้เกิดความเสียหายต่อพลเรือนหรือทรัพย์สินของพลเรือน ซึ่งขัดต่อหลักเกณฑ์ของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ การใช้งานอาวุธดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลของผู้ควบคุมอย่างเข้มงวดด้วยความสามารถในการปิดระบบการทำงานของอาวุธหากว่าสถานการณ์ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือมีสิ่งที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้น เช่น อาจดำเนินการโดยการพัฒนาระบบอาวุธในส่วนของระบบ Machine Learning ให้สามารถเรียนรู้วิธีการแยกแยะเป้าหมายทางการทหารออกจากพลเรือนอย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

2.2 ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย

อาวุธอัตโนมัติที่ควบคุมโดยระบบปัญญาประดิษฐ์จะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ขององค์การสหประชาชาติ โดยสร้างหลักเกณฑ์และกลไกเพื่อควบคุมการค้าและแพร่ขยายของอาวุธดังกล่าว ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ รวมถึงการใช้อาวุธดังกล่าวในกรณีขัดกันทางอาวุธระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ หากอาวุธอัตโนมัติที่ควบคุมโดยระบบปัญญาประดิษฐ์ก่อก่อให้เกิดความเสียหายไม่ว่าต่อพลเรือนหรือทรัพย์สินของพลเรือนที่ไม่ได้เป็นเป้าหมายทางการทหาร บุคคลหรือรัฐอาจต้องรับผิดชอบตามกฎหมายในการกระทำละเมิดกฎเกณฑ์ของอาวุธดังกล่าวนั้น ซึ่งอาวุธอัตโนมัติที่ควบคุมโดยระบบปัญญาประดิษฐ์สร้างความท้าทายจากมุมมองของความรับผิดชอบทางกฎหมาย กล่าวคือการควบคุมอาวุธเหล่านี้อยู่ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธและกฎเกณฑ์ของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ รวมถึงการเสนอกฎเกณฑ์ที่มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ กฎเหล่านี้ อาจถูกกำหนดไว้ในพิธีสารใหม่ที่สามารถบังคับใช้กับรัฐทั้งหลายได้ เช่น กฎเกณฑ์ดังกล่าวควรกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรให้อาวุธเหล่านี้ที่มีความรุนแรงเป็นพิเศษ โดยในการออกแบบอาวุธต้องกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนใช้เพื่อโจมตีเป้าหมายทางการทหารและเพื่อปฏิบัติการทางทหารโดยตรง หรือบัพัญญัติห้ามนำอาวุธที่มี

ความอิสระในการโจมตีและคาดเดาสถานการณ์ไม่ได้ เช่น ไม่สามารถเข้าใจสถานการณ์หรือ
คาดการณ์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นล่วงหน้าได้ รวมถึงไม่สามารถอธิบายผลกระทบภายหลังจากการใช้
อาวุธดังกล่าวได้ กฎหมายควรยับยั้งการนำอาวุธเหล่านี้หากลนำมาใช้ในการขัดกันทางอาวุธอย่าง
สิ้นเชิง รวมถึงอาวุธที่มีเป้าหมายในการโจมตีพลเรือน ทรราชระบอบดังกล่าวต้องกำหนดให้อาวุธ
ดังกล่าวไม่นำไปใช้กับพลเรือนโดยตรง อีกทั้ง ทรราชระบอบดังกล่าวควรมีข้อจำกัดในการออกแบบ
ถ้าจะนำมาใช้ควรมีข้อจำกัดในเรื่องของการลดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการโจมตีของอาวุธให้เกิด
น้อยที่สุด

รายการอ้างอิง

- จตุรนต์ ธีระวัฒน์. (2550). *กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ*. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- จตุรนต์ ธีระวัฒน์. (2563). *รายงานฉบับสมบูรณ์การควบคุมการค้าและการแพร่ขยายอาวุธโดย
องค์การสหประชาชาติ*. คณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- ธนภัทร ชาตินักรบ. (2557). *การตีความสนธิสัญญาแบบวิวัฒนาการ: กรณีศึกษาคำชี้ขาดขององค์กร
ระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลกและคณะอนุญาโตตุลาการทางการลงทุนระหว่าง
ประเทศ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- นพนธิ สุริยะ. (2559). *กฎหมายระหว่างประเทศ 2 (Lecture Notes)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ปภัตสรสา ปุตุรงค์. (2559). *สนธิสัญญากรุงนิวยอร์ก ค.ศ. 2013 ว่าด้วยการค้าอาวุธและผลกระทบ
ต่อกฎหมายของไทยในการเข้าเป็นภาคี*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมาย
ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Appellate Body Report, European Communities-Trade Description of Sardines,
WT/DS231/AB/R, adopted 23 October 2002.
- Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex:
Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land. The Hague,
18 October 1907.
- Geneva Convention for the Amelioration of the Condition for the Wounded and Sick
in Armed Forces in the Field, 1f August, 12, 1949.
- Jarna Petman, LL.D (2017). *Autonomous Weapons Systems and International
Humanitarian Law: 'Out of the Loop'?*. Helsinki: Unigrafia Oy.

Peter Woolcott, (2014). *The Arms Trade Treaty* United Nations Audiovisual Library of International Law.

Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I) 8 June 1977.

UNRCPD, (2021). *Conventional Weapons*. Retrieved April 3, 2021 from <https://unrcpd.org/conventional-weapons/>